

HISTORIE ZAHRADNÍ TERAPIE

**ÚVOD DO ZAHRADNÍ TERAPIE, VOŠ JABOK
ELIŠKA HUDCOVÁ**

HISTORIE VZNIKU ZAHRADNÍ TERAPIE

- První zahrady se vznikem lidských sídel – samozásobitelství + léčivé byliny
- Starověký Egypt – léčivé procházky duševně nemocných členů královské rodiny
- Galén z Pergamu (2. stol. n.l.) – ergoterapie
- Klášterní zahrady (1. tis. n. l.), okrasné a parkové zahrady určeny k modlitbám, meditacím, relaxaci
- 15. stol. v nemocnici „Urbis et orbis“ v Zaragoze léčba systematickou prací i na poli
- 16. stol. léčba zemědělskou činností v některých německých kláštorech, ale do 19. stol. obecně bez kvalitní lékařské a terapeutické péče

PŘED PROFESIONALIZACÍ ZAHRADNÍ TERAPIE

- Do konce 19. století v sociální práci nediferencované cílové skupiny
- Společně vězni, prostitutky, duševně nemocní, politicky pronásledovaní
- Práce v zemědělství a zahradě kolem nemocnic, věznic, blázců, hospiců, hromadných ústavů atd.
- Samozásobitelský účel a jako forma pracovní terapie
- Vznik sociálních politik, vědecké poznatky, nové poznatky o terapii
- Popsání cílových skupin

PRVNÍ KRŮČKY K ZAHRADNÍ TERAPII, USA

- USA – psychiatrické reformní hnutí, Benjamin Rush (1746-1813), zakladatel americké psychiatrie a humánnějšího přístupu k pacientům s duševním onemocněním („rýpání v zemi je lék“, 1768, srov. Watson et al., 1960)
- 1813 ve Filadelfii první psychiatrické zařízení v USA – Friends Hospital, pěstování ovoce a zeleniny v parku, 1879 terapeutický skleník

ZAHRADNÍ TERAPIE VE 20. STOLETÍ, USA I.

- 1917 první školení s prvky zahradnictví pro ošetřující personál, nemocnice Bloomingdale Hospital v New Yorku
- Po 1. světové válce cílené zahradničení při péči o válečné veterány
- Od 20. let 20. století ergoterapeutické příručky včetně zahradnických aktivit, od 40. let univerzitní kurzy
- Po 2. světové válce etablování zahradnických činností v rehabilitačních a terapeutických programech
- Tzv. „zahradnické kluby“ vedené dobrovolníky pro různé cílové skupiny, sociální prvek

ZAHRADNÍ TERAPIE VE 20. STOLETÍ, USA II.

- 1955 ZT samostatný studijní obor, Michigan State University
- Od 50. let programy zahradní terapie pro tělesně postižené
- 1973 – AHTA (The American Horticultural Therapy Association), *Journal of Therapeutic Horticulture*
- 1973 – Dawn Farm – drogově a alkoholově závislí
- ZT funguje v Kanadě, Austrálii, Japonsku, Koreji, na Novém Zélandu atd.

ZAHRADNÍ TERAPIE V EVROPĚ

- Konec 18. stol. reformní hnutí v psychiatrii (choromyslní ne trestanci, ale pacienti)
- Philippe Pinel (FR), Johann Christian Reil (GE) – zemědělská pracovní terapie

19. A 20. STOLETÍ V EVROPĚ

- Společně v ústavech sirotci, trestanci, tělesně i duševně nemocní
- „Agrikolní kolonie“ v Německu (1850-1900), soběstačné zemědělské subjekty pro duševně nemocné
- 1936 v Anglii v katalogu léčebných metod pro osoby s tělesně a duševně postižené zahrnuty zahradnické aktivity
- 1940 – Camphill Communities, Skotsko, pro děti se zvláštními potřebami, dnes na 100 komunit ve 20 zemích, dospěli s těžším mentálním postižením

2. POLOVINA 20. STOLETÍ V EVROPĚ I.

- Důraz na psychofarmaka v léčbě, pasivní přijímání
- Proti zneužívání práce, zemědělské jednotky zavírány
- Od 70. let psychofarmaka a psychoterapie doplňovány o ergoterapii a zahradnickou činnost
- 1978 v Anglii Society for Horticultural Therapy and Rural Training, dnes přední organizace pro školení a přednášky v zahradní terapii
- <https://www.thrive.org.uk/>

2. POLOVINA 20. STOLETÍ V EVROPĚ

- 80. léta 20. století – první publikace o zahradní terapii (1980, čtvrtletník Growth Point)
- 1871 - U Bodamského jezera první ukázková terapeutická zahrada, ostrov Meinau
- Postupně ZT poskytována v nemocnicích, kongresy, odborná sympozia, výzkumné projekty
- Asociace v Nizozemí, Rakousku, Švýcarsku, Německu, Skandinávii – Green Care
- Vzdělávací kurzy Vídeň, Mnichov, Bologna

ZAHRADNÍ TERAPIE V ČESKU I.

- Původně spojeno s péčí o psychicky nemocné (parky, zahrady)
- Meziválečné období aktivní i receptivní ZT
- Schreberovy zahrádky v Brně (2,4 ha, bývalý hřbitov, první zahrádkářská kolonie na území tehdejšího Rakouska-Uherska, pojmenované po zakladateli ortopedovi MUDr. D. G. M. Schreberovi, který prosazoval léčbu svých pacientů pobytem na čerstvém vzduchu. Přebudován v 2. pol. 20. stol. Na park, dnes s dětským hřištěm využíván k odpočinku obyvatel).
- V období komunismu pracovní terapie, bez cílenosti na klienta, plánování a metodiky

ZAHRADNÍ TERAPIE V ČESKU I.

- Po 1989 pracovní terapie na ergoterapii, obor medicíny
- Dnes vznikají smyslové zahrady, zahradně terapeutické prvky (komunitní zahrady, sociální farmy, pedagogické farmy, školní zahrady atd.)
- Neexistuje obor zahradní terapie ani zastřešující organizace, bez metodik a dostupné literatury
- Mezinárodní projekty
- Nemocnice, Organizace poskytující sociální služby, školy, NNO